

16 Ιουνίου 2015

Αγάπη, ελευθερία, ευθανασία

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Σημαντικό στοιχείο της αγάπης προς τον πλησίον αποτελεί η έννοια της ελευθερίας. Η ουσία της απόλυτης ελευθερίας¹⁶⁶ έγκειται στο να ορίζει η ίδια σε όλα τον τρόπο ύπαρξής της έξω από κάθε αναγκαιότητα όπως ο Θεός. Η ελεύθερη και αγαπητική σχέση με τον άλλο κάνει το πρόσωπο να υποστασιάζει, να εκφράζει, το σύνολο της ανθρωπότητας.

Ο άνθρωπος ως πρόσωπο¹⁶⁷ αποτελεί μοναδική οντότητα. Υπάρχει και σχετίζεται με άλλα μοναδικά όντα. Μέσα από τη μοναδικότητά του επιλέγει να δώσει και να δεχτεί την αγάπη. Σε διαφορετική περίπτωση η αγάπη θα αποτελούσε σύνολο κανόνων τους οποίους αν κάποιος ακολουθεί επιτυγχάνει τη σωτηρία του. Θα ήταν μια επιφανειακή διάσταση πράξεων με οντολογικές επιπτώσεις στην ύπαρξη του ανθρώπου.

Η αγάπη σε κάνει να αναγνωρίζεις τους άλλους και να δέχεσαι τη συνεχόμενη παρουσία τους. Αν δεν έχεις αγαπητική σχέση αναδύεται η έννοια της αξιοπρέπειας ώστε να αντιμετωπιστούν οι καταστάσεις των ανθρώπων. Η ενσυναίσθηση σε ανθρώπους αγκιστρωμένους στην επίγεια πραγματικότητα φαντάζει ως κάτι παράδοξο. Η αγάπη δεν είναι απλώς η λογική διεργασία γνώσης της κατάστασης του άλλου. Ακόμη και αν δεν καταλαβαίνεις τις εμπειρίες του άλλου υπάρχουν δύο τρόποι προσέγγισης. Η γνωσιολογική και η συναισθηματική. Αν όμως ήταν γνωσιολογική δε θα ήταν κάποιος σε θέση να κατανοήσει για παράδειγμα ένα νεογνό ή ένα αγέννητο παιδί.

Μέσα από τη μοναδικότητά του ο άνθρωπος δεν αναγνωρίζει στο συνάνθρωπο αυτό που ο ίδιος κατανοεί αλλά με την αγάπη δέχεται τις νέες προοπτικές που οι άλλοι έχουν. Είναι η κατανόηση του τρόπου που ο άλλος αντιλαμβάνεται τις καταστάσεις. Αν και δεν μπορείς να αντιληφθείς πως αισθάνεται μπορείς μέσα από τη διαδικασία κατανόησης του άλλου να δεχθείς ότι δε γνωρίζεις πως αισθάνεται. Αποδέχομαι την πραγματικότητα του έτερου ως άλλη. Το θέμα δεν είναι δηλαδή η κατανόηση του συνανθρώπου αλλά η αποδοχή του.

Η αγάπη προς τον πλησίον είναι περισσότερο η αναγνώριση ότι είμαι ανολοκλήρωτος χωρίς τον άλλο. Η αποδοχή των άλλων προϋποθέτει να έχω βάλει τη βάση για το ποιος είμαι εγώ ώστε να βλέπω τον άλλο ως κάτι διαφορετικό. Το να αναγνωρίζεις τον άλλο όμως σημαίνει ότι έχεις καθήκοντα ως προς τις πράξεις. Αν αποτύχω να αναγνωρίσω τον άλλο αποτυγχάνω να κατανοήσω τον εαυτό μου. Να καταλάβω τα όρια της κατανόησής μου και να προκαλέσω τις θέσεις της θέλησής μου.

Με την αγαπητική σχέση μπορώ όχι μόνο να κατανοήσω τον εαυτό μου αλλά και να τον διορθώσω αντικρύζοντας μια άλλη προσέγγιση. Μαθαίνω το διαφορετικό και

δεν προβάλλω τις δικές μου ανάγκες. Βασικό σημείο αποδοχής του άλλου αποτελεί η ταπείνωση¹⁶⁸ η οποία και αποτελεί τη βάση της ύπαρξης ως άτομο. Το πρόσωπο δεν καθορίζεται από μόνο του και για τον εαυτό του αλλά ετεροκαθορίζεται. Η σχέση¹⁶⁹ του με κάποιον άλλο του δίνει τη δυνατότητα να υφίσταται.

Χωρίς την αυτοταπείνωση πιστεύω ότι γνωρίζω τι αισθάνεται ο άλλος. Δεν έχω βεβαιότητα αλλά πεποίθηση ως προς την κατανόηση του συνανθρώπου. Κάθε άνθρωπος βλέπει στους άλλους μόνο ό,τι γνωρίζει με την πνευματική¹⁷⁰ του πείρα για τον εαυτό του. Γι' αυτό η στάση του ανθρώπου προς τον πλησίον είναι κριτήριο για το βαθμό αυτογνωσίας στον οποίο ο ίδιος έφτασε.

Μπορεί κάποιος να προχωρήσει σε ευθανασία διότι αναγνωρίζει ότι ο άλλος δεν αντέχει τον πόνο ως ευσπλαχνία ή συμπόνοια. Πράττω αυτό που ανακουφίζει εμένα και όχι αυτόν που υποφέρει. Προβάλλω τον εαυτό μου και τις ανάγκες μου αντιδρώντας σε ένα γεγονός το οποίο προκαλεί θλίψη σε εμένα και όχι γιατί ο άλλος αυτό χρειάζεται. Έχοντας ενσυναίσθηση καταλαβαίνω ότι δε γνωρίζω τον άλλο. Η άγνοια από μόνη της είναι ένα είδος πόνου. Όταν αφήνω συστηματικά τον άλλο να πει αυτό που θέλει είναι μια διαδικασία επούλωσης μέσα από την κατανόηση και τον δύο πλευρών.

Μέσα από την αμοιβαιότητα της επικοινωνίας των δύο πλευρών ο ασθενής επίσης διανοίγεται προς την κατανόηση του άλλου. Προσεγγίζοντας τον άλλον μπορεί να καταπραύνει τις συνέπειες της ασθένειάς του. Στρέφεται προς τον πλησίον χωρίς να επικεντρώνεται στη δική του κατάσταση. Με την αγάπη αισθάνεται ο άνθρωπος όλους τους συνανθρώπους ως αναπόσπαστα μέλη της ύπαρξής του. Όταν όμως όλοι οι άνθρωποι αποτελούν ενιαίο σώμα τότε ακόμη και το μέλος το οποίο πάσχει συνεχίζει να ενδιαφέρεται για το σύνολο και δεν αποκόπτεται από τις ανάγκες των υπολοίπων.

Ο προσωπικός τρόπος ύπαρξης σε σχέση κοινωνίας με το συνάνθρωπο δεν είναι απλώς προσομοίωση πράξης αλλά μετοχή στη θεϊκή ενέργεια. Ο Θεός είναι παρών στις ενέργειές¹⁷¹ Του άρα κάθε άνθρωπος ο οποίος μετέχει σε αυτές μετέχει στον Θεό. Η αποδοχή της οδύνης και η προθυμία να τον περάσεις μαζί του τότε το σωματικό και ψυχικό άλγος γίνεται ελαφρύτερο αλλά και εγώ μαθαίνω να αγαπώ.

Αγάπη¹⁷² προς το συνάνθρωπο δε σημαίνει απαλλάσσω τον άλλον από το βάρος της ζωής αλλά σηκώνω και εγώ το βάρος του πόνου ή του προσφέρω τη ζωή μου ή πολύ περισσότερο προσφέρω την αλήθεια και την αγάπη του Θεού.

Σημειώσεις

166 Σ.Σαχάρωφ, Ο Άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης, Έσσεξ Αγγλίας, Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου, 2013, σελ. 133.

167 Κ. Αγόρα, «Ηθική και Βιοηθική», στο Κ. Αγόρας, Στ. Γιαγκάζογλου, π.Ν. Λουδοβίκος, Στ. Φωτίου, Πίστη και Βίωμα της Ορθοδοξίας, τόμος Α', Πάτρα, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, 2012, σελ. 316.

168 Σ.Σαχάρωφ, Ο Άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης, Έσσεξ Αγγλίας, Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου, 2013, σελ. 51.

169 Α. Μελισσάρη, «Η Ορθοδοξία και η κατάφαση του ανθρώπινου προσώπου», στο π. Α. Αυγουστίδης, Κ. Ζορμπάς, π. Β. Θέρμος, Ν. Κοκοσαλάκης, Α. Μελισσάρης, Χ. Τερέζης, Η Ορθοδοξία ως πολιτισμικό επίτευγμα και τα προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου, τόμος Β', Πάτρα, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, 2002, σελ. 89.

170 Σ.Σαχάρωφ, Ο Άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης, Έσσεξ Αγγλίας, Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου, 2013, σελ. 120.

171 π. Ν. Λουδοβίκου, Ο μόχθος της μετοχής, Αθήνα, Αρμός, 2010, σελ. 28-29.

172 Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, Επίσημα κείμενα Βιοηθικής. Μεταμοσχεύσεις, ευθανασία, υποβοηθούμενη αναπαραγωγή, Αθήνα, Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος- Επιτροπή Βιοηθικής, 2007, σελ. 43.

Παρατήρηση: η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ συνεχίζει τη δημοσίευση με τη μορφή σειράς άρθρων της μελέτης «ΠΑΡΗΓΟΡΗΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΑΣΘΕΝΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ - ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΗΘΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ: ΜΙΑ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΥΘΑΝΑΣΙΑΣ» της ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΚΑΤΣΑΟΥΝΗ. Πρόκειται για αναθεωρημένη έκδοση του κειμένου που κατατέθηκε ως διπλωματική εργασία στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου με επιβλέποντα καθηγητή τον Νικόλαο Κόϊο.
